

ישיבת המתמידים "מאור שרגא" בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רמת ויז'ניץ חיפה

בס"ד

טבת תשפ"ה

פרשת "וארא"

"וארא אל אברהם" וכו' (וי ג'). רש"י: אל האבות. לכאורה מה מוסיף רש"י על הפסוק? אלא מכאן למדים כי צריך להאמין באמונה שלימה שבכל דור ודור יש צדיקים, והאומר כי צדיקים הראשונים היו צדיקים ולא עתה - אין לו אמונה אפילו בהשי"ת. כמובא (שמו"ר): "ויאמינו בד' ובמשה עבדו", אם במשה האמינו בד' לא כ"ש? אלא לומר לך כל המאמין בצדיקים ועבדי ד' כאילו מאמין בהקב"ה. וא"כ צריך להאמין גם עתה בצדיקים. וזה רמז ברש"י: מי שאומר "וארא אל האבות" אשר האבות הם הדורות הראשונים היו צדיקים ולא עתה, אזי "ושמי ד' לא נודעתי להם" האנשים האלו אין להם אמונה גם בד', כי צריך להאמין בצדיקים שהם בימיהם. (עטרת ישועה)

*

ואזכור את בריתי (ו, ה). אמרו חז"ל (ברכות ה, א) נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין מה ברית האמורה במלח ממתק את הבשר, אף ברית האמור ביסורין, יסורין ממרקין עוונותיו של אדם. כמו במלח הגם שהוא ממתק את הבשר, ברם, אם שמים הרבה מדי הבשר נהיה מלוח ומאבד את טעמו. כמו כן יסורין אף דקצת יסורין ממרקין עוונותיו של אדם, אם היסורין יותר מדי, זה כבר מאבד את המטרה.

וזו כוונת הכתוב 'וגם אני שמעתי את נאקת בניי אשר מצרים מעבידים אותם' שמשעבדים בהם יתר על המידה, 'ואזכור את בריתי', שלא יהיה כבשר שנמלח יותר. (הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זצ"ל)

*

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (וי ט'). לכאורה קשה, הרי כתוב (ד' ל"א) "ויאמן העם"? אלא הכוונה שבני ישראל לא רצו לקבל אמונה הבאה ע"י קוצר רוחם ועבודה קשה ששעבדם פרעה, אלא רצו באמונה מתוך הרחבת הדעת וכ"ט, וזה שנאמר: "ולא שמעו אל משה" לא רצו לקבל האמונה מפי משה, "מקוצר רוח ומעבודה קשה" משום שבאה באופן כזה של קוצר רוח ועבודה קשה, והם רצו אמונה הבאה ע"י השפעת כל טוב. (מקור ברוך)

*

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (וי ט'). מדוע לא שומעים לצדיק - "מקוצר רוח" שמקצרים בעיני רוחניות, "ומעבודה קשה" על כל דבר יש להם קושיות. (אמרי חיים)

*

"ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברם אל פרעה" (ז' ז'). לכאורה לאיזה צורך הזכיר כאן שנותיהם של משה ואהרן? אלא לומר לנו כי בעת שיש צורך לקום ולמרוד ברשע - לא הצעירים הם היוצאים בראש, אלא דוקא הזקנים נושאים דגל המרד נגד הרשעות.

(כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט בעל "חכמת אליעזר" זצלה"ה)

*

"השכם בבוקר והתיצב לפני פרעה" (ח' ט"ז). "השכם בבוקר" - בשעה שאדם משכים בבוקר לעבודת קונו, "והתיצב לפני פרעה" - יש בכוחו להתייצב ולעמוד במלחמה עם פרעה (היצה"ר) ולהכניעו.

(ברכת יוסף)

*

"ויאמר ד' אל משה אמור אל אהרן" (ז' י"ט) – הכרת הטוב

בפרשת השבוע למדנו שאהרן נצטווה לעשות לפרעה ולמצרים את מכת דם צפרדע וכינים, ומפרש רש"י (שמות ז' י"ט, ח' י"ב): לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקה ע"י אהרן, וכן לא היה העפר כדאי ללקות ע"י משה לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול ולקה ע"י אהרן, ע"כ.

לכאורה הרי הכרת הטוב זה תגמול (תשלום) – ראובן עשה טובה לשמעון, צריך שמעון להכיר את הטובה שראובן עשה עמו ולשלם לו גם טובה, אבל כאן כאשר משה הטמין את המצרי בחול הרי האדמה זה דומם, ולא עשתה כלום, וגם איננה יכולה להתבייש ולסבול אם תלקה בכינים, ומה שייך כאן הכרת טובה?

אלא ענין **הכרת הטוב** – זה מעלה בנפש האדם - הוא קבל טובה ונפשו צמאה להביע זאת שהוא מכיר בטובה שקבל, ולא מטעם שהמטיב לו צריך לטובתו של מקבל הטובה, ולפי"ז שייך הכרת טובה גם כלפי דומם כגון מים וחול.

(זיכרון מאיר)

כן אמרו חז"ל (ב"ק דף צ"ב): **בור** ששתית ממנו מים לא תזרוק לתוכו אבן.

במידה זו מצינו שהתנהג משה רבנו כלפי **חותנו** כמובא (שמו"ר פ"ד): בשעה שאמר לו הקב"ה "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה" א"ל משה רבון העולם איני יכול, מפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחברו נפשו חייב לו... וחייב בכבודו יותר מאביו ואמו... לכן איני הולך אלא ברשותו.

כן הכיר טובה **לאנשי המקום** שגדל שם כמובא (במד"ר פכ"ב): "וישלח אותם משה" אמר הקב"ה למשה "נקם נקמת"...אתה בעצמך, והוא שולח אחרים? אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשה לי טובה.

אנו מצווים להכיר טובה אפילו **למצריים** ששעבדו אותנו כמש"כ (דברים כ"ג ח'): "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו", ופי' רש"י: אע"פ שזרקו זכורכם ליאור, מה טעם? שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק.

להתנהג במדה זו מצינו גם כלפי **חיה** כמש"כ (שמות כ"ב ל'): "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו", ופי' רש"י: ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שנאמר "ולכל בניי לא יחרץ כלב לשונו" אמר הקב"ה תנו לו שכרו.

ואחז"ל הכופר בטובתו של חברו סופו לכפור בטובתו של הקב"ה, ולמדים זאת ממה שנאמר אצל פרעה (שמו"ר א'): "ויקם מלך חדש על מצרים" בתחילה "אשר לא ידע את יוסף", ולבסוף אמר "לא ידעתי את ד'".

אחד מטעמי **הבאת ביכורים** הוא להורות הכרת טובו ית"ש, כי כל העושר וההצלחה מפרי הארץ – מידו של השי"ת היתה זאת לנו, והמביא ביכורים מודה להשי"ת ואומר הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ד'. (עין דברים כ"ו ג' – רש"י: שאינך כפוי טובה)

במצות '**כיבוד אב ואם**' מובא (ספר החינוך מצוה ל"ג): משרשי המצוה שראוי לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזה מדה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלקים ואנשים. ויתן אל לבו כי ראוי לו לעשות לאביו ולאמו כל הכבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם וגם יגעו בו הרבה יגיעות בקטנותו. וכשקיבל המידה הזאת בנפשו יעלה ממנה וילמד להכיר טובת השי"ת שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, הוציאו לעולם, סיפק צרכו כל ימיו, העמידו על

מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש דעת ושכל... ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להיזהר בעבודתו ית"ש.

למדים אנו שחייבים להכיר טובה – לדומם, לחי, ולכל אדם אשר היטיב עמנו, בפרט להורים ומורים, ועל הכל להשי"ת בורא כל הנשמות וריבון כל המעשים. (באר יחיאל)

*

הסימנים של רבי יהודה

אודות הסימנים שהיה רבי יהודה נותן בעשר המכות, דצ"ך עד"ש באח"ב. לכאורה צריך להבין מה מיוחד כל כך בסימנים של רבי יהודה, וכי אנחנו לא יכולים לעשות ראשי תיבות לבד? מה בא רבי יהודה לחדש לנו?

אלא פרעה כפר בעיקר, הוא לא האמין שהקב"ה שולט בעולם, לא בדומם, לא בצומח ולא במדבר, ובוודאי שלא בעולמות העליונים במה שהכח שלו קצת יותר גבוה וחזק ממה שאנחנו פוגשים על פני האדמה.

בא הקב"ה והכה אותו שלוש מכות ראשונות שהראו שהוא שולט ביאור במכת דם ובמכת צפרדע, וכמו כן שולט הקב"ה בעפר, באדמה, במכת כינים. זה דצ"ך, השליטה באדמה ובמים, מה שתחת כפות רגלינו...

אחר כך באה הסדרה השנייה שנגעה למה שמעל פני האדמה. ערוב, דבר ושחין, הכל בבעלי החיים ובבני האדם החיים על פני האדמה. זאת הסדרה של עד"ש.

הסדרה השלישית והאחרונה לימדה את פרעה שהקב"ה שולט לא רק באדמה ובמה שעל פני האדמה, אלא גם בשמים ובשמי השמים, ברוחות ובטללים, בגשם ובאור השמש. הכל נשלט על ידי הקב"ה, וזאת הסדרה השלישית, באח"ב. (מהר"ל)

*

הכרת הטוב

היו פעם שני חברים שעברו את המדבר. בנקודה מסוימת לאורך המסלול התווכחו ביניהם לאן לפנות, סטר האחד לשני על פניו, פניו של הנסטר היו אדומות והוא נפגע עד עמקי נשמתו. בלי אומר ובלי דברים כתב על החול את הדברים הבאים: 'היום חברי סטר לי על פני'.

המשיכו החברים ללכת יחדיו והגיעו לנוה מדבר, היום היה חם והם ירדו לרחוץ במקוה המים. המים היו קרירים ונעימים אך גם מתעתעים.

החבר שנסטר על פניו החל לטבוע, חברו הסוטר זינק אליו ומשה אותו מהמים, אחרי שנרגע מהזעזוע ישב שעה ארוכה וחקק באבן: 'היום חברי הציל את חיי'.

התיישב לצדו חברו ושאל: מדוע אחרי שסטרתי לך כתבת בחול ולמה עכשיו אתה חוקק באבן?

חייך חברו ואמר: כשנפגעים מחבר, ראוי לכתוב זאת בחול כדי שרוחות המחילה ימחקו את הכאב מליבנו, אך כאשר משהו נפלא ונהדר שדורש הכרת הטוב מתחולל בחיינו, עלינו לחקוק זאת בסלע ולנצור זאת בליבנו במקום בו הרוח מעולם לא תמחק את הזיכרון.

לימדו גם אתם, לכתוב על החול ולחקוק באבן. (אוצר היהדות)

חידון לפרשת וארא (תשובות לפי א' ב')

א. מה אמרו החרטומים לפרעה במכת כינים?	אצבע אלוקים היא
ב. מה פרוש ובמשארותיך?	בבצק שלך
ג. מבני לוי	גרשון
ד. מה היתה יוכבד לעמרם עוד לפני נישואיהם?	זודה
ה. מה עשה "הירא את דבר ה'" במכת ברד?	הניס את עבדיו ואת מקנהו
ו. מה הם ארבעה הלשונות של גאולה?	והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי
ז. מבני יצהר (אח של קורח)	זכרי
ח. צמח שלא נשבר מהברד	חטה
ט. סבלות מצרים	טורח משא מצרים (רש"י פרק ו' פסוק ו')
י. מבני שמעון	ימואל, ימין, יכין
כ. עוד צמח שלא נשבר מן הברד	כוסמת
ל. מבני גרשון	לבני
מ. בני מררי	מחלי, מושי.
נ. מבני אהרן	נדב
ס. היכן חפרו המצרים לחפש מים לשתות?	סביבות היאור
ע. מה פיטם יתרו לעי"ז?	עגלים (רש"י פרק ו' פסוק כ"ה)
פ. איזה צמח נשבר מהברד	פשתה
צ. ממכות מצרים	צפרדע
ק. עם מכת ברד היו גם...	קולות
ר. ומה זה קולות?	רעמים
ר. מדוע באמת החטה והכוסמת לא נשברו במכת ברד?	רכות היו (רש"י פרק ט' פסוק ל"ב)
ש. בן כמה היה משה רבינו בדברו אל פרעה	שמונים שנה
ת. נחש	תנין
- (נערך ע"י המחנך הרב רפאל יצחק קפל ז"ל)

* * *

"ושמי ה' לא נודעתי להם" (ו' - ג').

האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסדיגורא זצ"ל אמר בילדותו למלמדו, שברצונו להתחיל כבר בלימוד הגמ'. המלמד סיפר זאת לאביו, רבי ישראל מרוז'ין זיע"א.

קרא הרבי לבנו, ושאלו, האמנם אתה רוצה ללמוד גמ'? אמר לו, כן. וחומש אתה יודע? כן. במה הרג משה את המצרי? בשם המפורש! ולמה יעקב לא הרג את לבן בשם המפורש? ענה: כי יעקב לא ידע.

ומנין לך? ענה: הרי כתוב "ושמי ה' לא נודעתי להם"...

(יניק וחכים)